

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
Харківський національний медичний університет

ПРОФІЛАКТИЧНА МЕДИЦИНА УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА СПОСОБИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Матеріали науково-практичної конференції,
присвяченої 150-річному ювілею кафедри гігієни та екології № 1
Харківського національного медичного університету

м. Харків, 16 жовтня 2023 року

Харків
ХНМУ
2023

- у 2 групи 16 студентів медиків, які навчаються у ПДМУ за результатами встановлено, студенти мають занепокоєння масою тіла, також часто обмежують себе у харчуванні, досліджено серед 10 студентів.

Перелік використаних джерел

1. Crowley J, Ball L, Hiddink GJ. Nutrition in medical education: a systematic review. *Lancet Planet Health*. 2019 Sep; 3 (9): e379–e389. doi: 10.1016/S2542-5196(19)30171-8. PMID: 31538623.
2. Keel T., Olvet D.M., Cavuoto Petrizzo M., John J.T., Dougherty R., Sheridan E.M. Impact of an Expansion of a Clinical Nutrition Curriculum on Pre-Clerkship Medical Students' Perception of Their Knowledge and Skills Related to Performing a Nutritional Assessment. *Nutrients*. 2021 Nov 15; 13 (11): 4081. doi: 10.3390/nu13114081. PMID: 34836343; PMCID: PMC8625690.
3. Безштейко В. Рекомендації щодо менеджменту розладів харчової поведінки, НЕЙРО NEWS. № 4–5 (97). 2018, С. 6–7.
4. Tavalacci MP, Ladner J, Dechelotte P. COVID-19 Pandemic and Eating Disorders among University Students. *Nutrients*. 2021 Nov 28; 13 (12): 4294. doi: 10.3390/nu13124294. PMID: 34959846; PMCID: PMC8707255.

Сергєта І.В.

Вінницький національний медичний університет
ім. М.І. Пирогова, м. Вінниця

ДОНОЗОЛОГІЧНІ ЗРУШЕННЯ У СТАНІ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я УЧНІВСЬКОЇ І СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ: НАУКОВІ ОСНОВИ ПСИХОГІГІЄНИЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ З ПОЗИЦІЙ МЕДИЦИНИ ГРАНИЧНИХ СТАНІВ

Ключові слова: учні і студенти, психічне здоров'я, донозологічні зрушення, психогігієнічна діагностика, медицина граничних станів.

Вступ. У структурі новітніх перспективних технологій щодо здійснення комплексної оцінки стану здоров'я учнівської і студентської молоді, які з'явилися протягом останнього часу в сучасній профілактичній медицині, провідне місце належить науковим технологіям психогігієнічної діагностики критеріальних корелят психічного і соматичного здоров'я осіб шкільного та студентського віку [1, 3, 4]. У цьому контексті потрібно відзначити, що психогігієнічна діагностика становить галузь профілактичної медицини, котра вивчає як окрему особистість, так і достатньо численні колективи осіб, включені у систему взаємодій з навколишнім середовищем і соціумом, для визначення особливостей переходу адаптаційно-компенсаторних реакцій організму в стадію латентних донозологічних станів для подальшого розроблення ефективних заходів психогігієнічної корекції і профілактики, котрі сприяють збереженню і зміцненню як індивідуального, так і популяційного здоров'я [2].

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження було обґрунтування наукових основ психогігієнічної діагностики донозологічних зрушень у стані психічного здоров'я учнівської і студентської молоді.

Матеріали та методи дослідження. Дослідження проводились на базі Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова на підставі використання гігієнічних, медико-соціологічних, психофізіологічних, психодіагностичних методів та методів статистичного аналізу.

Результати та їх обговорення. Найважливішими рисами психогігієнічної діагностики, що визначають її широке поширення у теперішній час як складову проведення різноманітних гігієнічних досліджень, так і як вихідний компонент розроблення різноманітних профілактичних і корекційно-оздоровчих програм, є простота реалізації її провідних положень, надійність і відтворюваність отриманих результатів, високий рівень інформативності одержаних даних тощо. Зрештою, як невід'ємні компоненти здійснення психогігієнічної діагностики слід відзначити: урахування особливостей морфофункціонального стану організму, запровадження адаптаційно-значущого підходу до оцінки зрушень, що можуть реєструватися з боку провідних корелят психічного здоров'я, орієнтацію на вирішення проблем профілактичного змісту тощо.

В ході наших досліджень розроблені наукові принципи ефективного здійснення адекватної психогігієнічної діагностики, яка цілком відповідає основним положення доказової медицини та біоетичним постулатам. Як такі необхідно відзначити: (1) використання комплексного підходу до здійснення комплексної оцінки вивчення особливостей особистості; (2) об'єктивізацію методик, що застосовуються; (3) забезпечення надійності та валідності діагностичних прийомів, які використовуються; (4) системний характер застосування діагностичних засобів; (5) урахування біоетичних принципів оцінки стану здоров'я; (6) розроблення ефективних здоров'язберігаючих технологій тощо.

Принцип використання комплексного підходу до вивчення особливостей особистості надає можливість одержати цілісне уявлення відносно особистісно-значущої картини індивідуального забарвлення окремих психічних проявів людини, яка забезпечується збиранням даних за стандартною психодіагностичною тріадою LQT (life – question – test).

Принцип об'єктивізації методик, які застосовуються, передусім, визначається змістовно-психологічною спрямованістю стратегії розроблення та застосування діагностичних заходів. У цьому контексті необхідно зазначити, що основними засобами їх успішного та цілком ефективного використання є проведення нормативно-орієнтовного, критеріально-орієнтовного та психосемантичного тестування.

Принцип забезпечення надійності і валідності діагностичних прийомів визначає ступінь імовірності одержання ідентичних результатів у разі проведення повторних тестувань, простоту інтерпретації та поширення одержаних результатів, а також їх релевантність. Саме тому головними психодіагностичними технологіями, які потребують на урахування і мають вагомні перспективи щодо застосування

у практиці здійснення психогігієнічної діагностики, є використання як особистісних опитувальників, так і проєктивних та репертуарних методик.

Принцип системного характеру застосування діагностичних засобів дозволяє здійснити підбір та реалізацію певної батареї тестів, що включає у свою структуру групу тестових методик, спрямованих на поглиблене комплексне вивчення на момент дослідження як різних структурних компонентів особливостей особистості, так і її загалом. В ході наших досліджень розроблена універсальна батарея тестових методик, що забезпечує адекватне розв'язання пріоритетних завдань психогігієнічної діагностики та передбачає проведення оцінки рівня розвитку психофізіологічних функцій та особливостей особистості.

Принципи урахування біоетичних принципів оцінки стану здоров'я та розроблення ефективних здоров'язберігаючих технологій передбачають: усвідомлення досліджуваною особою в ході застосування технологій психогігієнічної діагностики рівня власного здоров'я і особливостей особистості та перспектив їх подальшого формування, розумне сприйняття ризиків, які впливають на здоров'я, урахування автономії особистості та недопущення будь-яких дискримінацій у разі виникнення проблем у стані здоров'я, в тому числі і донозологічних зрушень у його стані, використання інформативних та компетентних прогностично-значущих узагальнених критеріїв здоров'я, що мають етичну і правову правомочність, конфіденційність та цілком індивідуалізований характер трактування одержаних результатів, особисту відповідальність особи за рівень свого здоров'я тощо.

Прикладна реалізація розроблених наукових принципів ефективного здійснення адекватної психогігієнічної діагностики чітко та цілком слушно вказує той факт, що магістральними шляхами підвищення об'єктивності кількісної та якісної оцінки стану здоров'я в ході проведення психогігієнічної діагностики є запровадження персоніфікованого, максимально індивідуалізованого, підходу до оцінки його провідних корелят на основі використання шкал бальної оцінки або інтегральних критеріїв оцінки процесів формування морфофункціонального стану організму учнів і студентів.

Висновки. Результати проведених досліджень надали можливість розробити наукові принципи ефективного здійснення адекватної психогігієнічної діагностики, яка цілком відповідає основним положенням доказової медицини та біоетичним постулатам. Як такі необхідно відзначити: (1) використання комплексного підходу до вивчення особливостей особистості; (2) об'єктивізацію методик, що застосовуються; (3) забезпечення надійності діагностичних прийомів, які використовуються; (4) системний характер застосування діагностичних засобів; (5) урахування біоетичних принципів оцінки стану здоров'я; (6) розроблення ефективних здоров'язберігаючих технологій тощо.

Перелік використаних джерел

1. Лісовий В.М., Коробчанський В.О. Медицина граничних станів: 30-річний досвід психогігієнічних досліджень / О.С. Богачева, І.О. Васильченко, О.В. Веремієнко та ін. Одеса: Прес-кур'єр, 2016. 520 с.

2. Полька Н.С., Сергета І.В. Актуальні проблеми психогігієни дітей і підлітків: шляхи та перспективи їх вирішення (огляд літератури і власних досліджень). *Журнал НАМН України*. 2012. Т. 18, № 2. С. 223–236.

3. Сергета І.В., Панчук О.Ю., Стоян Н.В., Дреженкова І.Л., Макаров С.Ю. Університетська гігієна у контексті імплементації «Закону про вищу освіту»: фізіолого-гігієнічні основи, реалії та шляхи розвитку. *Довкілля та здоров'я*. 2016. № 4 (80). С. 46–52.

4. Сергета І.В., Серебреннікова О.А., Стоян Н.В., Дреженкова І.Л., Макарова О.І. Психогігієнічні принципи використання здоров'язберігаючих технологій у сучасних закладах вищої освіти. *Довкілля та здоров'я*. 2022. № 2 (103). С. 32–41.

Сергета І.В.

Вінницький національний медичний університет
ім. М.І. Пирогова, м. Вінниця

ДОНОЗОЛОГІЧНІ ЗРУШЕННЯ У СТАНІ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я УЧНІВСЬКОЇ І СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ; СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ЇХ ТРАКТУВАННЯ З ПОЗИЦІЙ МЕДИЦИНИ ГРАНИЧНИХ СТАНІВ

Ключові слова: учні і студенти, психічне здоров'я, донозологічні зрушення, медицина граничних станів.

Вступ. Тракткування донозологічних зрушень, що реєструються з боку провідних показників стану психічного здоров'я, виходячи із сучасних позицій та, передусім, виходячи з позицій медицини граничних станів, має чітко відзначати той факт, що зміни подібного змісту являють собою ряд проміжних між нормою і патологією, хоч і цілком якісно різних за своєю характером, психопатологічних та психоневрологічних феноменів. Саме таким проявам має бути приділена суттєва увага під час здійснення адекватної вимогам сьогодення оцінки стану психічного здоров'я як учнівської, так і студентської молоді, інших категорій населення тощо. Саме такі прояви, незаперечно, мають знаходитися в центрі процесів розроблення сучасних превентивних, оздоровчих та корекційних програм, які передбачають здійснення психофізіологічного впливу на організм та психогігієнічної корекції наявних зрушень з боку критеріальних характеристик психічного стану людини [1–4].

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження був аналіз існуючих підходів до тлумачення донозологічних зрушень у стані психічного здоров'я учнівської і студентської молоді, що мають місце у теперішній час та розроблення комплексного підходу до вирішення означеної проблеми.

Матеріали та методи дослідження. Дослідження проводились на базі Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова на підставі використання гігієнічних, медико-соціологічних, психодіагностичних,